

Annelerin Annelik Rolü ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı Çalışma

Evaluation of the Relationship Between the Maternal Role of Mothers and Their Happiness Levels: Descriptive Study

 Nuray KURT^a, Hava ÖZKAN^b

^aFırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Elazığ, Türkiye

^bAtatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu çalışma, annelerin annelik rolü ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı türde olan araştırma Elazığ merkezde bulunan 4 aile sağlığı merkezine kayıtlı 0-3 yaş arası çocuğu olan, Haziran 2019 ve Ocak 2020 tarihleri arasında aile sağlığı merkezlerine başvuran 342 anne ile yürütülmüştür. Araştırma verilerin toplanmasında; kişisel bilgi formu, Anne Olma Ölçeği (AOÖ) ve Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ) kullanılmıştır. Formlar, annelere uygulanmadan önce araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Her bir anne ile görüşme, anket ve ölçekleri doldurma yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Verilerin değerlendirilmesinde; güvenilirlik testi, yüzdelik dağılım, ortalama, tek yönlü varyans analizi, t-testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Annelerin; yaşanan yer, eğitim, çalışma durumu, aile tipi, gelir durumu algısı, gebelik sayısı, doğum şekli, gebeliği planlama durumu, doğumda sorun yaşama durumu, doğum öncesi bakım alma, doğum ve doğum sonrası destek alma durumu ve çocuğun cinsiyetinin annelik rolünden duyulan memnuniyeti etkilemediği belirlenmiştir ($p>0,05$). Annelerin yaşının, annelikten duyulan memnuniyeti etkilediği saptanmıştır ($p<0,05$). AOÖ ile OMÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; annelerin annelik rolü ile mutluluk düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,01$, $r=-0,369$). **Sonuç:** Annelerin, AOÖ'den ve OMÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasına göre annelik rolünden duyulan memnuniyetin ve mutluluk düzeylerinin ise iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Annelik rolünden duyulan memnuniyet arttıkça mutluluk düzeyinin arttığı belirlenmiştir.

ABSTRACT Objective: The study was conducted to evaluate the relationship between mothers' maternal role and happiness levels. **Material and Methods:** The descriptive study was conducted with 342 mothers who applied to family health centers between the dates of June 2019 and January 2020, with children between the ages of 0-3 registered to 4 family health centers in Elazığ center. Personal information form, The Being a Mother Scale (BaM-13), and Oxford Happiness Scale (OHS) were used to collect the data of the study. Before the forms were applied to the mothers, they were informed about the research. Interviewing with each mother, filling out the questionnaires and scales took approximately 15-20 minutes. For assessment of data; reliability test, percentage distribution, mean, one-way analysis of variance, t-test, and Pearson correlation analysis were used. **Results:** It was also determined that living place, education, employment status, income status perception, number of pregnancy, form of delivery, pregnancy planning status, having problems at birth, receiving prenatal care, birth and postnatal support and child's gender was not affected the satisfaction with maternal role ($p>0,05$). Evaluating the relationship between mean scores of BaM-13 and OHS; a moderately significant negative relationship was determined between the maternal role of mothers and their happiness level ($p<0,01$, $r=-0,369$). **Conclusion:** It was determined that the satisfaction and happiness levels of the motherhood role were at a good level according to the total average score of the mothers in the BaM-13 and OHS. It was determined that the level of happiness increased as the satisfaction with the mother role increased.

Anahtar Kelimeler: Anne olma; mutluluk; annelik rolü; ebe; annelik

Keywords: Being a mother; happiness; maternal role; midwife; motherhood

Annelik; gebelik ile başlayıp doğumla somut hâle gelen, doğum sonu dönemde de devam eden, kadının yaşam döngüsünde en önemli duygusal ve ruhsal de-

ğişimlerin yaşandığı, anksiyeteyi artıran, stresli, yaşanan tüm zorlukların yanı sıra kadına en mutlu anları yaşatan, eşsiz bir duygu olarak tanımlanmaktadır.¹⁻⁴

Correspondence: Nuray KURT

Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Elazığ, Türkiye

E-mail: elanur-nuray@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 11 Feb 2022

Received in revised form: 10 Mar 2022

Accepted: 11 Mar 2022

Available online: 17 Mar 2022

2536-4391 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Kadın, ilk olarak prenatal süreçle başlayan ve doğumdan sonra devam eden ilk yıl içinde, kişinin yaşamında akut değişikliklerin yaşandığı, kadının emosyonel, fiziksel ve sosyal adaptasyonunun sağlandığı, yenidoğanın aile sistemiyle bütünleştiği gelişimsel, etkileşimsel ve ayrıcalıklı bir dönem olan annelik rolünü kazanma sürecini yaşar.⁵⁻⁸ Mercer, annelik rolünün gerçekleşmesini ve annenin kurulu düzenine annelik davranışlarını eklemesini rol başarım süreci olarak tanımlar.⁹ Annelik rolü kazanma süreci; yaş, sosyoekonomik durum, benlik algısı, çalışma durumu, çocuk yetiştirme tutumları, anne ve bebeğin sağlık durumundan, stres ve destek sistemi gibi birçok faktörden etkilenmektedir.^{2,10}

Doğum deneyimi ve anneliğe geçiş, bir anneyi çocuğuna bakabilecek kadar eşsiz kılan çok özel deneyimlerdir.¹¹ Bir bebeğe sahip olma, yeni zorlukları, kaygıları beraberinde getirdiği gibi yeni heyecanları, yeni anlayışları ve yeni sevinçleri de beraberinde getirerek mutluluk kaynağı da olabilmektedir.¹²⁻¹⁴

Mutluluk, bireyin yaşamını değerlendirdiğinde bilişsel olarak memnuniyet içeren çıkarımlara varması, yaşamdan memnuniyeti, öznel iyi oluşu ve duygusal anlamda güzel hisler bildirmesini ifade etmektedir.^{15,16} Bireyin olumlu duyguları daha çok yaşarken; negatif duyguları daha az yaşaması, evlilik, iş, sağlık ve eğitim gibi yaşam alanlarından doyum alması mutluluğun göstergelerindedir.^{17,18}

Bazı topluluklarda çocuk sahibi olmak büyük bir değerdir ve çocuğun ailedeki varlığı, yaşamın kilit unsuru olarak memnuniyet duygusunun elde edilmesine yardımcı olmaktadır.¹⁹ Bu açıdan anne olmak yaşamın anlamını değiştirebilmektedir.²⁰ Anne olmaya hazır olan, isteyerek çocuğunu doğuran, bebeğini seven, bebeğine bakabilen ve gereksinimlerini karşılayabilen anne ve bebek arasında pozitif bağ gelişmektedir.⁵ İstenilen bir gebelik olması ve bebeğin cinsiyetinin öğrenilmesi, anne ile babanın heyecan ve mutluluğunu artırarak ebeveynlik sürecine uyumu sağlamaktadır.²¹⁻²³

Yeni bir bebeğe sahip olma, aile yaşam döngüsünde anne ve baba için mutluluk verici bir durum olmasının yanı sıra yeni rol ve sorumluluklar içeren bir değişim süreci olması nedeniyle zorlu bir süreç olarak kabul edilmektedir.⁵ Anne olma süreci, aileye

yeni bir üyenin katılmasıyla aile dinamiklerinin tekrar organize edimesini ve yaşam rollerinde değişimi beraberinde getiren zorlu ve stresli süreçtir.⁴ Ancak tüm bunlar bir yana zahmete katlanmaya değer ve anlamlı, hayat boyu devam eden özel bir ilişkiye yol açan bir şey başarmış olmanın derin duygusu, mutluluğu da beraberinde getirmektedir.⁵ Literatürde anne olma ve annelik rolüne yönelik çalışmalar mevcuttur.^{1-5,7-12} Mutluluğu değerlendiren araştırmalar da yapılmıştır.^{14,17} Ancak annelik rolü ve mutluluğunu birlikte inceleyen bir araştırmaya rastlanılmadığından, bu araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Araştırma, annelerin annelik rolü ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

Bu araştırma, tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, Elazığ merkezinde bulunan 4 aile sağlığı merkezinde (ASM) 1 Haziran 2019-1 Ocak 2020 tarihleri arasında yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Elazığ merkezinde bulunan 4 ASM'ye başvuran anneler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise bu 4 ASM'ye kayıtlı 0-3 yaş arası çocuğu olan ve evrenden basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilen anneler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için evreni bilinen örneklem yöntemi kullanılmış olup, yapılan hesaplamada %5 hata payı 0,05 anlamlılık düzeyi ile %95 güven aralığında 342 anne araştırmaya alınmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, kişisel bilgi formu, Anne Olma Ölçeği (AOÖ) ve Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ) kullanılmıştır.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Kişisel bilgi formu, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır, annelerin sosyodemografik özellikleri ile gebelik ve doğum öyküsüne ilişkin 13 sorudan oluşmaktadır.^{24,25}

ANNE OLMA ÖLÇEĞİ (AOÖ)

Matthey tarafından 2011 yılında, 0-3 yaş arası çocuğu olan annelerin annelik deneyimlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Güler tarafından 2016 yılında yapılmıştır.^{26,27} Toplam 13 maddeden oluşan ölçek 4'lü Likert tipinde olup, her bir maddesi 0-3 arasında puanlanmaktadır. Toplam puan ise 0-39 arası değişmekte olup, toplam 9 ve üzeri puan annelik ile ilgili duyulan memnuniyetsizlik seviyesinin göstergesidir. Ölçekten alınan yüksek puanlar "annelik" deneyiminden duyulan memnuniyetin daha az olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, Cronbach alfa değeri 0,769 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, Cronbach alfa güvenilirlik değeri 0,747 olarak hesaplanmıştır.

OXFORD MUTLULUK ÖLÇEĞİ (OMÖ)

Mutluluğu ölçmek için Hills ve Argyle tarafından geliştirilmiş ölçeğin, Türkçe uyarlaması Doğan ve Salmaz tarafından 2012 yılında yapılmıştır.^{28,29} Ölçek, 28 maddeden oluşan 6'lı Likert tipinde bir ölçüm aracıdır. Ölçekten alınabilecek en az puan 28, en yüksek puan ise 168'dir. Alınan yüksek puan genel olarak mutluluk düzeyinin yüksek olduğunu göstergesidir. Ölçeğin, Cronbach alfa değeri 0,86 olarak belirtilmiştir.²⁹ Bu çalışmada ise Cronbach alfa güvenilirlik değeri 0,81 olarak hesaplanmıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler, belirtilen tarihler arasında ASM'ye başvuran annelerden yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Anneler ASM'ye çocuklarının aşı ya da poliklinik muayenesi için geldiklerinde gerekli işlemler yapıldıktan sonra uygun olan bir odaya alınmış ve formlar araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Formlar, annelere uygulanmadan önce araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Her bir anne ile görüşme, anket ve ölçekleri doldurma yaklaşık 15-20 dk sürmüştür.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma için Erzurum Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Başkanlığından etik kurul izni (tarih: 15 Mayıs 2019, no: 06/01) ve Elazığ İl Sağlık Müdürlüğünden anket çalışma izni alınmıştır. Bu çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne

uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılacak annelere araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapıma amacı, yöntemi ve araştırmadan ayrılma hakları konusunda bilgiler verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin gizli tutulacağı, araştırmaya katılmanın herhangi bir risk taşımadığı, istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları ve katılımın tamamen gönüllülük ilkesine dayandığı annelere açıklanarak, bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın verileri, SPSS 22.0 (IBM, SPSS, USA) istatistik paket programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme için güvenilirlik testi, yüzdeler dağılımı, ortalama, tek yönlü varyans analizi, t-testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya dâhil olan annelerin, sosyodemografik ve obstetrik özellikleri **Tablo 1**'de sunulmuştur. Annelerin %47,7'sinin 31 yaş ve üzeri olduğu, %80,1'inin il merkezinde yaşamını sürdürdüğü, %46,5'inin üniversite mezunu olduğu, %60,5'inin çalışmadığı, %86,0'ının çekirdek aileye sahip olduğu ve %62,0'ında gelirin girdere eşit olduğu belirlenmiştir (**Tablo 1**).

Annelerin obstetrik özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde; %35,7'sinin ilk gebeliğinin olduğu, %75,7'sinin gebeliğinin planlı olduğu, %70,5'inin doğum öncesi bakım aldığı, %59,1'inin doğum şeklinin sezaryen olduğu, %78,7'sinin doğumda sorun yaşamadığı, %83,9'unun doğum esnasında ve doğumdan sonra destek aldığı, %51,8'inin bebeğinin cinsiyetinin erkek olduğu saptanmıştır (**Tablo 1**).

Araştırmaya katılanların AOÖ ve OMÖ'den aldıkları puan ortalamaları **Tablo 2**'de sunulmuştur. Puan ortalamaları incelendiğinde, AOÖ puan ortalaması 9,26±5,27 ve OMÖ puan ortalaması ise 116,81±16,11 olarak belirlenmiştir (**Tablo 2**).

Araştırmaya katılanların, sosyodemografik ve obstetrik özelliklerine göre AOÖ puan ortalamaları **Tablo 3**'te sunulmuştur. Annelerin yaş grupları ile AOÖ puan ortalamaları incelendiğinde, AOÖ puan ortalamaları ile yaş grupları arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur (**Tablo 3**) (p<0,05).

Annelerin yaşadığı yerin, eğitim durumunun, çalışma durumunun, aile tipinin, gebeliğin planlı olma durumunun, doğum şeklinin, doğumda sorun yaşama, doğum ve doğum sonrası destek alma durumunun ve çocuğun cinsiyetinin AOÖ puan ortalamalarını etkilemediği ve ölçek puan ortalamaları arasındaki farkının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3) ($p>0,05$).

Annelere ait sosyodemografik ve obstetrik özelliklerin OMÖ puan ortalamaları Tablo 4’te sunulmuştur. Annelerin yaşlarına göre OMÖ puan ortalamaları incelendiğinde; 20-25 yaş grubuna dâhil annelerin OMÖ puan ortalamaları diğerlerinden yüksek olup, ölçek puan ortalaması farkları istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4) ($p>0,05$).

Annelerin yaşadıkları yere, eğitim durumlarına, çalışma durumlarına, aile tiplerine, gelir durumlarına, gebelik sayılarına, doğum şekline ve doğumda sorun yaşama durumunun göre OMÖ puan ortalaması farkları istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4) ($p>0,05$).

Gebeliği planlı annelerin planlı olmayanlara göre, doğum öncesi bakım alanların almayanlara göre, doğum sonrası destek alan annelerin ve kız çocuğuna sahip annelerin OMÖ puan ortalamaları daha yüksek olup, puan farkları istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4) ($p>0,05$).

AOÖ ve alt boyutları ile OMÖ puan ortalaması arasındaki ilişki Tablo 5’te sunulmuştur. Yapılan korelasyon analizinde “yetişkin deneyimi”, “çocuk deneyimi” ve “duygusal yakınlık” alt boyutları ile OMÖ arasında negatif yönde zayıf düzeyde önemli bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. AOÖ ile OMÖ arasında negatif yönlü orta düzeyde önemli bir ilişki belirlenmiştir (Tablo 5) ($p<0,05$).

TARTIŞMA

Annelerin, annelik rolü ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacı ile yapılan araştırmanın bulguları literatürle tartışılmıştır.

Annelerin AOÖ’den aldığı toplam puan ortalamasının $9,26\pm 5,27$ olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). AOÖ’den annelerin 9 ve üzeri puan almaları, annelerin annelikle ilgili memnuniyetsizlik seviyelerini göstermektedir. Ancak sonuç memnuniyet düzeyine

TABLO 1: Annelerin sosyodemografik ve obstetrik özelliklerine göre dağılımı.

Sosyodemografik ve obstetrik özellikler (n=342)	n	%
Yaş grupları		
20-25	46	13,5
26-30	133	38,8
31 ve üstü	163	47,7
Yaşanılan yer		
Köy	13	3,8
İlçe	55	16,1
İl	274	80,1
Eğitimi		
İlkokul	71	20,8
Ortaokul	47	13,7
Lise	65	19,0
Üniversite	159	46,5
Çalışma durumu		
Çalışan	135	39,5
Çalışmayan	207	60,5
Aile tipi		
Çekirdek	294	86,0
Geniş	48	14,0
Gelir durumuna ait algı*		
Gelir az	77	22,5
Gelir giderle eşit	212	62,0
Gelir fazla	53	15,5
Gebelik sayıları		
1	122	35,7
2	118	34,5
3	64	18,7
4 ve üstü	38	11,1
Gebeliğin planlı olma durumu		
Planlı	259	75,7
Planlı değil	83	24,3
Doğum öncesi bakım alma durumu		
Almış	241	70,5
Almamış	101	29,5
Doğum şekli		
Normal doğum	140	40,9
Sezaryen doğum	202	59,1
Doğumda sorun yaşama durumu		
Yaşamış	73	21,3
Yaşamamış	269	78,7
Doğum ve doğum sonrası sosyal destek alma durumu		
Almış	287	83,9
Almamış	55	16,1
Bebegin/çocuğun cinsiyeti		
Kız	165	48,2
Erkek	177	51,8
Toplam	342	100

*Annelerin kendi ifadelerine göre.

TABLO 2: Annelerin AOÖ ile OMÖ'den alabilecekleri, aldıkları minimum ve maksimum puanlar ve aldıkları toplam puan ortalamalarının dağılımı.

Ölçekten	Alabilecekleri minimum ve maksimum puan	Aldıkları minimum ve maksimum puan	Alınan puan ortalaması $X \pm SS$
AOÖ	0-39	0-33	9,26±5,27
OMÖ	28-168	64-163	116,81±16,11

AOÖ: Anne Olma Ölçeği; OMÖ: Oxford Mutluluk Ölçeği; SS: Standart sapma.

de oldukça yakın görünmektedir. Bu nedenle annelerin, annelik rolünü gerçekleştirmekten memnun oldukları sonucu kabul edilebilir.

Annelerin OMÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 116,81±16,11 olarak bulunmuştur (Tablo 2). Annelerin mutluluklarının ise iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre annelerin, anne oldukları için mutlu olduğu görülmektedir. Anne olmak, bir kadının yaşamının anlamını değiştirebilir.²⁰

Bu sonuçlar, annelerin annelik rolünden hem memnun hem de mutlu olmalarını göstermektedir. Bir kadının anne olması nedeniyle toplumsal statü kazanması, annenin mutluluk hissini iyi olmasına neden olduğunu düşündürmektedir.

Annelerin AOÖ puan ortalamaları ile yaş grupları incelendiğinde, puan farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Erbay ve ark. tarafından yapılan çalışmada, annelerin yaşının annelik deneyiminden duyulan memnuniyeti etkilediği ifade edilmiştir.³⁰ Sonuçlar sunulan araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Yaşanılan yere göre AOÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; ilde yaşayan annelerin annelik rolü memnuniyetinin düşük olduğu, köyde yaşayanların ise yüksek düzeyde olduğu ve gruplar arası puan farkının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3). İl merkezinde yaşayan annelerin, annelik rolü memnuniyetinin düşük olması çevresel faktörlerden kaynaklanabilir.

Eğitim durumunun, annelerin annelik rolü memnuniyetini etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 3). Sevimli Güler'in çalışmasında da annelerin eğitim seviyeleri ile anne olma puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.²⁷ Yapılan araştırmanın bulgusu ile Sevimli Güler'in çalışma bulgusu benzerlik göstermektedir.²⁷ Bu sonuç-

lar, annelik rolünü gerçekleştirirken edinilen eğitim düzeyinin, kadının anne olmaktan duyduğu memnuniyeti etkilemeyeceğini göstermektedir.

Annelerin çalışma durumuna göre annelik rolü memnuniyeti arasındaki farkın istatistiksel bakımdan anlamlı olmadığı saptanmıştır (Tablo 3). Sevimli Güler'in çalışması ile bu çalışmanın bulguları benzerdir.²⁷ Ancak yaptığımız çalışmada, çalışmayan annelerin annelik rol memnuniyeti, çalışan annelerden yüksek bulunmuştur. Çalışan annelerin, çalışmayan annelere göre hem iş hem de ev sorumluluklarının olması, çalışan annelerin annelik rol memnuniyetinin düşük olmasında etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Aile tipinin, annelik rolünden duyulan memnuniyeti etkilemediği saptanmıştır (Tablo 3). Sevimli Güler ve Erbay ve ark. tarafından yapılan çalışmalarda, annelerin sahip olduğu aile tipinin annelik deneyiminden duyulan memnuniyeti etkilemediği ifade edilmiştir.^{27,30}

Annelerin gelir durumları ile AOÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel incelemede anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 3). Sevimli Güler tarafından yapılan çalışmada, annelerin annelik rolü toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve geliri giderinden az olan gruptaki annelerin, annelik rolü puanlarının kötü olduğu belirtilmiştir.²⁷ Erbay ve ark. yapmış oldukları çalışmada ise annelerin ekonomik durumlarının, annelik rolünü etkilemediğini belirlemişlerdir.³⁰ Bu farklılığın nedeni çalışmalarda seçilen örneklem gruplarındaki annelerin sosyoekonomik farklılıklarından kaynaklanmış olabilir.

Annelerin gebelik sayılarının, annelik rolünü etkilemediği tespit edilmiştir (Tablo 3). Erbay ve ark. ile Küçükaslan tarafından yapılan çalışmayla verilen çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir.^{30,31}

TABLO 3: Annelere ait sosyodemografik ve obstetrik özelliklerin AOÖ puan ortalamaları ile karşılaştırılması.

Sosyodemografik ve obstetrik özellikler (n=342)	n	%	$\bar{X}\pm SS$	Test ve p değeri
Yaş grupları				
20-25	46	13,5	9,08±5,34	F=0,034
26-30	133	38,9	9,32±5,00	p<0,05
31 ve üstü	163	47,7	9,27±5,50	
Yaşanılan yer				
Köy	13	3,8	8,38±4,05	F=1,142
İlçe	55	16,1	10,20±5,66	p>0,05
İl	274	80,1	9,12±5,24	
Eğitimi				
İlkokul	71	20,8	9,67±5,03	
Ortaokul	47	13,7	8,53±4,24	F=0,551
Lise	65	19,0	8,98±5,73	p>0,05
Üniversite	159	46,5	9,42±5,48	
Çalışma durumu				
Çalışan	135	39,5	9,76±5,64	t=1,365
Çalışmayan	207	60,5	8,94±5,01	p>0,05
Aile tipi				
Çekirdek	294	86,0	9,31±5,36	t=0,481
Geniş	48	14,0	8,95±4,73	p>0,05
Gelir durumuna ait algı*				
Gelir az	77	22,5	9,84±5,46	F=0,590
Gelir giderle eşit	212	62,0	9,09±5,21	p>0,05
Gelir fazla	53	15,5	9,13±5,30	
Gebelik sayıları				
1	122	35,7	9,47±5,09	F=0,115
2	118	34,5	9,11±4,73	p>0,05
3	64	18,7	9,12±5,96	
4 ve üstü	38	11,1	9,34±6,35	
Gebeliğin planlı olma durumu				
Planlı olan	259	75,7	8,97±5,11	t=-1,715
Planlı olmayan	83	24,3	10,18±5,70	p>0,05
Doğum öncesi bakım alıp alma durumu				
Almış	241	70,5	8,87±5,03	t=-2,051
Almamış	101	29,5	10,21±5,73	p>0,05
Doğum şekli				
Normal doğum	140	40,9	9,57±4,64	t=0,914
Sezaryen doğum	202	59,1	9,05±5,67	p>0,05
Doğumda sorun yaşama durumu				
Yaşamış	73	21,3	9,75±6,27	t=0,775
Yaşamamış	269	78,7	9,13±4,98	p>0,05
Doğum ve doğum sonrası destek alma durumu				
Almış	287	83,9	8,81±5,08	t=-3,394
Almamış	55	16,1	11,61±5,69	p>0,05
Bebeğin/çocuğun cinsiyeti				
Kız	165	48,2	9,37±5,53	t=0,359
Erkek	177	51,8	9,16±5,03	p>0,0

*Annelerin kendi ifadelerine göre; AOÖ: Anne Olma Ölçeği; SS: Standart sapma.

TABLO 4: Annelere ait sosyodemografik ve obstetrik özelliklerin OMÖ puan ortalamaları ile karşılaştırılması.

Sosyodemografik ve obstetrik özellikler (n=342)	n	%	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p değeri
Yaş grupları				
20-25	46	13,5	121,39±17,75	F=2,544
26-30	133	38,9	115,20±16,20	p>0,05
31 ve üstü	163	47,7	116,84±15,39	
Yaşanılan yer				
Köy	13	3,8	118,61±19,23	F=3,963
İlçe	55	16,1	111,27±18,47	p>0,05
İl	274	80,1	117,84±15,26	
Eğitimi				
İlkokul	71	20,8	117,71±11,87	
Ortaokul	47	13,7	114,95±16,45	F=0,284
Lise	65	19,0	116,87±16,27	p>0,05
Üniversite	159	46,5	116,94±17,61	
Çalışma durumu				
Çalışan	135	39,5	115,11±16,75	t=-1,563
Çalışmayan	207	60,5	117,93±15,62	p>0,05
Aile tipi				
Çekirdek	294	86,0	116,34±14,00	t=-1,327
Geniş	48	14,0	119,75±16,58	p>0,05
Gelir durumuna ait algı*				
Gelir az	77	22,5	115,88±15,73	F=0,236
Gelir giderle eşit	212	62,0	116,90±16,63	p>0,05
Gelir fazla	53	15,5	117,83±14,69	
Gebelik sayıları				
1	122	35,7	115,65±15,82	F=0,971
2	118	34,5	118,86±16,27	p>0,05
3	64	18,7	115,92±17,64	
4 ve üstü	38	11,1	115,71±13,66	
Gebeliğin planlı olma durumu				
Planlı	259	75,7	117,66±16,24	t=1,753
Planlı değil	83	24,3	114,19±15,49	p>0,05
Doğum öncesi bakım alma durumu				
Almış	241	70,5	118,38±15,84	t=2,780
Almamış	101	29,5	113,07±16,21	p>0,05
Doğum şekli				
Normal doğum	140	40,9	116,39±15,42	t=-0,412
Sezaryen doğum	202	59,1	117,11±16,60	p>0,05
Doğumda sorun yaşama durumu				
Yaşamış	73	21,3	116,65±17,01	t=-0,093
Yaşamamış	269	78,7	116,86±15,89	p>0,05
Doğum ve doğum sonrası destek alma durumu				
Almış	287	83,9	117,07±16,39	t=0,720
Almamış	55	16,1	115,49±14,63	p>0,05
Bebeğin/çocuğun cinsiyeti				
Kız	165	48,2	117,71±17,67	t=0,986
Erkek	177	51,8	115,98±14,50	p>0,05

*Annelerin kendi ifadelerine göre; AOÖ: Anne Olma Ölçeği; SS: Standart sapma.

TABLO 5: AOÖ ve alt boyutları ile OMÖ arasındaki ilişkinin incelenmesi.

AOÖ alt boyutları		OMÖ
Yetişkin deneyimi	r değeri	-0,288
	p değeri	0,000***
Çocuk deneyimi	r değeri	-0,319
	p değeri	0,000***
Duygusal yakınlık	r değeri	-0,266
	p değeri	0,000***
AOÖ toplam	r değeri	-0,369
	p değeri	0,000***

***:p<0,001; AOÖ: Anne Olma Ölçeği; OMÖ: Oxford Mutluluk Ölçeği.

Gebeliği planlı olan, doğum öncesi bakım alan annelerin AOÖ puanlarının daha iyi olduğu belirlenmiştir. Ancak gruplar arasında anlamlı istatistiksel fark bulunmamıştır (Tablo 3).

Özkan'ın yaptığı bir çalışmada, anne olmayı planlayan kadınların, kendilerini yeni rol ve sorumluluklara hazır hissettikleri ve anne olma arzularının annelik rolü kazanımını olumlu etkilediği belirtilmektedir.⁵ Annelik rolünün kazanılma süreci, gebeliğin istenmesi, annenin gereksinimlerinin karşılanması ve kaliteli bir doğum öncesi bakım almasıyla yakından ilişkili olduğu söylenebilir.

Doğum şeklinin ve doğumda sorun yaşama durumunun, annelerin annelik rolünden duydukları memnuniyet üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3). Sevimli Güler'in yaptığı çalışma da bu bulguyu destekler niteliktedir.²⁷

Doğum sonrası destek alan annelerin AOÖ puan ortalamasının, destek almayan annelerden daha iyi olduğu tespit edilmiş, ancak gruplar arasındaki puan farkı istatistiksel incelemede anlamlı bulunmamıştır (Tablo 3). Sevimli Güler'in çalışmasında da annelere sağlanan sosyal destek azaldıkça, annelikten duyulan memnuniyetin azaldığı saptanmıştır.²⁷ Annenin doğum öncesi ve doğum sonrası dönemde eşinden, ailesinden ve çevresinden aldığı sosyal destek; anne-bebek ilişkisini güçlendiren, annelik rolüne adaptasyon sürecini olumlu etkileyen en önemli faktörlerden biridir.³²

Çalışmada, çocuğun cinsiyetinin annelerin annelik rolünden duyduğu memnuniyet üzerinde etki-

sinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3). Hıra'nın yapmış olduğu çalışma da araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.³³

Annelerin yaşlarına göre OMÖ puan ortalamaları incelendiğinde; 20-25 yaşa sahip annelerde OMÖ puan ortalamasının en yüksek olduğu belirlenmiş olup, istatistiksel olarak gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 4). Bu yaş grubundaki annelerin, anne olmayla ilgili algıları onları mutlu hissettirdiğini düşündürmektedir.

Annelerin yaşadıkları yerin, mutluluk seviyeleri üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4). Yağmur ve ark.nın çalışması ile yaptığımız araştırmanın bulguları benzerlik göstermektedir.²¹

Annelerin eğitim durumlarına göre ilkökul mezunu annelerin mutluluk puan ortalaması diğer gruplara kıyasla yüksek olup, fark anlamlı bulunmamıştır (Tablo 4). Cır'ın çalışmasında, ortaokul mezunu olan anne ve babaların mutluluk düzeyleri en yüksek iken, lisans mezunu anne ve babaların mutluluk düzeyleri en düşük bulunmuştur.³⁴ İnsanların bilgi, beceri ve anlayış düzeyleri arttıkça mutluluk düzeyleri azalmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak, bireylerin bilgi ve beceri seviyeleri arttıkça yaşamdan beklentilerinin gerçekleşmemesi hâlinde mutluluk düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Çalışma durumunun, annelerin mutlulukları üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4). Yağmur ve ark.nın yaptığı araştırma ile bu çalışmanın bulguları benzerdir.²¹

Annelerin aile tipine göre OMÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak geniş ailede yaşayan annelerin puan ortalamaları daha iyi bulunmuştur (Tablo 4). Bu durum, geniş ailenin sağladığı destek ve sorumlulukların paylaşılmasından kaynaklanmış olabilir.

Annelerin gelir durumlarına göre OMÖ puan ortalamaları incelendiğinde; annelerin gelir düzeyleri arttıkça puan ortalamaları artmış ve istatistiksel olarak puan farkı anlamlı bulunmamıştır (Tablo 4). Annelerin gelir düzeylerinin artması, annenin ve çocuğun her konuda yeterliliğinin artmasına katkıda bulunarak, gereksinimlerin kolayca karşılanmasını sağlayarak mutluluğu artırdığını düşündürmektedir.

Gebelik sayılarına göre annelerin OMÖ puan ortalamaları incelendiğinde, 2 gebeliğe sahip olan annelerin puan ortalamasının diğer gruplardan daha yüksek olduğu belirlenmiş ve istatistiksel incelemede gruplar arası fark anlamlı bulunmamıştır (Tablo 4). Sezer ve ark.nın yaptıkları çalışmanın sonuçları bu araştırmayı destekler niteliktedir.³⁵

Gebeliği planlı olan annelerin OMÖ puan ortalaması, gebeliği planlı olmayan annelerin puan ortalamasından daha yüksek bulunmuş, ancak istatistiksel incelemede puan farkı anlamlı bulunmamıştır (Tablo 4). Gençler tarafından Öznel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ) kullanılarak yapılan çalışmada, isteyerek gebe kalan anne adaylarının ÖMÖ puan ortalamaları yüksek bulunmuştur.¹⁴ Annelerin gebeliğe, yaşanacak olan fiziksel, duygusal değişimlere farkındalığı ve hazırlıklı oluşu annelik rolüne uyumu hızlandırdığı, doğum sonrası dönemde annelikten duyulan doyum ve mutluluğu artırdığı söylenebilir.

Doğum öncesi bakım almış olan annelerin OMÖ puan ortalamasının, doğum öncesi bakım almayan annelere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir ancak gruplar arasındaki puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Tablo 4). Doğum öncesi dönemde; annenin ihtiyaçları doğrultusunda sağlanan bilgilendirici, destekleyici, öz güven geliştirici bilgi ve destek, annelik becerilerine olan güveni geliştirerek annelerin mutluluklarını artırmada önemli rol oynar.

Sezaryen doğum yapanlarda OMÖ puanının daha yüksek olduğu belirlenmiş ancak gruplar arası puan farkının anlamlı olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4). Sezaryen doğum yapan annelerin doğum ağrısı yaşamamaları, puanlarının yüksek oluşunda etkili olmuş olabilir.

Annelerin doğumda sorun yaşama durumu ile mutluluk düzeyleri arasındaki istatistiksel incelemede, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4). Anneler, günlüklerle karşılaşsa da karşılaşmasa da anne olmak onları mutlu etmiş olabilir.

Doğum ve doğum sonrası destek alan annelerin OMÖ puan ortalamasının, destek almayan annelerden daha yüksek olduğu tespit edilmiş, ancak gruplar arasındaki puan farkı istatistiksel incelemede anlamlı

bulunmamıştır (Tablo 4). Annenin doğum öncesi ve doğum sonrası dönemde; eşinden, ailesinden ve çevresinden aldığı sosyal destek anne-bebek ilişkisini güçlendirip, mutluluklarının artmasına katkı sağlamış olabilir.

Yapılan araştırmada, çocuğun cinsiyetinin annelerin mutluluk düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 4). Yağmur ve ark. tarafından yapılan çalışmada, çocuğun cinsiyeti ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.²¹ Çocuğun cinsiyeti ile mutluluk düzeyi arasında bir fark bulunmaması, annelerin annelik içgüdüğü ile çocuğunu içtenlikle kabullenip sahiplenmesinden kaynaklanmış olabilir.

AOÖ ve alt boyutları ve OMÖ puan ortalaması arasındaki ilişki incelendiğinde, yapılan korelasyon analizinde AOÖ ile OMÖ arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5). AOÖ ile OMÖ arasındaki bu negatif ilişki ise AOÖ'den alınan puan azaldıkça, memnuniyetin arttığını göstermektedir. OMÖ'den alınan puan arttıkça annelerin, anne olmaktan mutlu oldukları görülmektedir. Annelik, kadınlar için sosyal ve kişisel yönden bir takım uyumları zorunlu kılan stresli bir yaşam olayı olsa da anne olmak, aile ve toplum içinde statüyü olumlu yönde değiştirmektedir.²⁴ Annelerin yaşam tarzlarına, rollerine, ilişkilerine ve sorumluluklarına annelik rolünü de katmaları onları memnun ve mutlu etmektedir.

SONUÇ

Annelerin, annelik rolünden duyulan memnuniyet ve mutluluk düzeylerinin iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Annelik rolünden duyulan memnuniyet arttıkça mutluluk düzeyinin arttığı belirlenmiştir. Annelerin yaşının, annelik rolü deneyimini etkilediği belirlenmiştir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre ebe ve hemşireler, mutlu bir annenin çocuğunun sağlıklı gelişimine olan katkısını düşünerek, ebeveynlerin mutluluğunu arttırmaya gereken önem ve desteği vermeli, annelerin anneliğe hazır oluşluk düzeyini değerlendirmeli, kadınların yaşadığı olumsuz durumlarla baş edebilme-

sini sağlamak amacıyla yaşamlarını kolaylaştırıcı yollar göstermeli, istenmeyen gebeliklerin önlenmesi için aile planlaması yöntemleri çiftlere anlatılmalıdır. Ayrıca annelik rolü memnuniyetini desteklemek için anne-bebek okulları yaygınlaştırılmalıdır.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Hava Özkan; **Tasarım:** Hava Özkan; **Denetleme/Danışmanlık:** Hava Özkan; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Nuray Kurt; **Analiz ve/veya Yorum:** Hava Özkan, Nuray Kurt; **Kaynak Taraması:** Nuray Kurt; **Makalenin Yazımı:** Hava Özkan, Nuray Kurt; **Eleştirel İnceleme:** Hava Özkan; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Nuray Kurt; **Malzemeler:** Nuray Kurt.

KAYNAKLAR

1. Tokgöz MG. Prenatal dönemdeki kadınların gebeliğe ve annelik rolüne uyumlarının ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi; 2018.
2. Beydağ KD. Doğum sonu dönemde anneliğe uyum ve hemşirenin rolü [Adaptation to motherhood in the postpartum period and the nurse's role]. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2007;6(6):479-84. [Link]
3. Oruç M. Doğum sonu dönemde kadınların annelik fonksiyonu ile maternal bağlanma ilişkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Antalya: Akdeniz Üniversitesi; 2018. [Erişim tarihi: 25 Şubat 2020]. Erişim linki: [Link]
4. Özkan S, Serçekuş P. Anne olmanın psikososyal yönü. Kabukcuoğlu K, editör. Kadın Sağlığı Sorunlarının Psikosomatik Yansımaları. 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık; 2017.
5. Özkan H. Annelik kimlik gelişimi eğitiminin primiparların annelik rolü kazanımına ve bebeğim algısına etkisi [Doktora tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2010. [Erişim tarihi: 21 Mart 2020]. Erişim linki: [Link]
6. Yıldız D, Akbayrak N. Doğum sonrası primipar annelere verilen eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin bebek bakımı, kaygı düzeyleri ve annelik rolüne etkisi [The effect of education and counseling services given to the primipar amothers during postpartum period on infantcare, anxiety level and role of motherhood]. Gulhane Medical Journal. 2014;56(1):36-41. [Crossref]
7. Doğan Merih Y, Karabulut Ö, Gülşen Ç. Anne bebek okulunun postpartum uyum süreci ve anne memnuniyeti üzerine etkisi [The effect of mother infant school on postpartum adaptation and mothers' satisfaction]. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2017;19(3):21-33.
8. Mercer RT. Nursing support of the process of becoming a mother. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. 2006;35(5):649-51. Erratum in: J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. 2007;36(1):table of contents. [Crossref] [PubMed]
9. Mercer RT. A theoretical framework for studying factors that impact on the maternal role. Nurs Res. 1981;30(2):73-7. [Crossref] [PubMed]
10. Shrooti S, Mangala S, Nirmala P, Devkumari S, Dharanidhar B. Perceived maternal role competence among the mothers attending immunization clinics of Dharan, Nepal. Int J Community Based Nurs Midwifery. 2016;4(2):100-6. [PubMed] [PMC]
11. Nystedt A, Högberg U, Lundman B. Women's experiences of becoming a mother after prolonged labour. J Adv Nurs. 2008;63(3):250-8. [Crossref] [PubMed]
12. Pınar Ş. Yeni çocuk sahibi olmuş ebeveynlerin anne baba rolüne hazır olma durumu ile sosyodemografik özelliklerinin karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi; 2017. [Erişim tarihi: 5 Mart 2020]. [Crossref]
13. Deave T, Johnson D. The transition to parenthood: what does it mean for fathers? J Adv Nurs. 2008;63(6):626-33. [Crossref] [PubMed]
14. Gençer E. Gebeliğin istenme durumunun öznel mutluluğa etkisi [Yüksek lisans tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2019.
15. Diener E, Diener C. Most people are happy. Psychological Science. 1996;7(3):181-5. [Crossref]
16. Diener E. Subjective well-being. Psychological Bulletin. 1984;95(3):542-75. [Crossref] [PubMed]
17. Coşkun E. Kişilerin mutluluk düzeyleri ve yaşam doyumlarının evlilik uyumları ile evlilik süreleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi; 2018.
18. Eryılmaz A. Investigating adolescents' subjective well-being with respect to using subjective well-being increasing strategies and determining life goals. Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences. 2011;24(1):44-51. [Crossref]
19. Tavakol Z, Nasrabadi AN, Moghadam ZB, Salehiniya H. The presence of the child, the opportunity or a threat to marital satisfaction: A qualitative study. J Educ Health Promot. 2019;8:67. [PubMed] [PMC]
20. Prinds C, Hvidt NC, Mogensen O, Buus N. Making existential meaning in transition to motherhood—a scoping review. Midwifery. 2014;30(6):733-41. [Crossref] [PubMed]
21. Yağmur Y, Oltuluoğlu H, Ergin İO. İntrauterin dönemde fetal cinsiyetin annelerin mutluluk düzeyine etkisi [How does fetal gender affect mothers' levels of happiness during pregnancy]. ACU Sağlık Bil Derg. 2019;10(1):89-93. [Crossref]
22. Manav G, Yıldırım F. Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini algılama durumları [Perception of term and preterm babies by their mothers]. Cumhuriyet Medical Journal. 2010;32(2):149-57. [Link]
23. Kuşu N, Akyüz G. Gebelikte ruhsal durum [Psychical situation in pregnancy]. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2001;23(1):61-4. [Link]
24. Terzioğlu F. Ebeveynliğe hazırlanma ve doğum öncesi bakım. Taşkın L, editör. Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. 13. Baskı. Ankara: Reaksiyon Matbaacılık; 2016:157-99.

25. Mete S. Gebenin sağlığını değerlendirme. Şirin A, editör. Kadın Sağlığı. 1. Baskı. İstanbul: Bedray Basın Yayıncılık Ltd. Şti; 2008:471-8.
26. Matthey S. Assessing the experience of motherhood: the Being a Mother Scale (BaM-13). *J Affect Disord.* 2011;128(1-2):142-52. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
27. Sevimli Güler D. Annelerin algıladıkları sosyal destek ve annelik deneyimleri arasındaki ilişki [Yüksek lisans tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2016. [Erişim tarihi: 27 Şubat 2020]. Erişim linki: [[Link](#)]
28. Hills P, Argyle M. The Oxford Happiness Questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences.* 2002;33(7):1073-82. [[Crossref](#)]
29. Doğan T, Sapmaz F. Oxford mutluluk ölçeği Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin üniversite öğrencilerinde incelenmesi [Examination of psychometric properties of the Turkish version form of the Oxford Happiness Questionnaire in university students]. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi.* 2012;25(4):297-304. [[Link](#)]
30. Erbay E, Topal S, Tiryaki Ö, Çınar N. Annelik deneyimi ile çocuk sevmeye düzeyi arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin incelenmesi [Evaluation of the relationship between maternal experience and liking of children levels and factor affecting]. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi.* 2018;34(3):34-44. [[Link](#)]
31. Küçükaslan S. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan annelerin annelik memnuniyeti ve ilişkili faktörler [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Okan Üniversitesi; 2019.
32. Evcili F. Doğum sonu dönemdeki kadınların annelik rolüne hazırozluluk durumlarının ve özgüvenlerinin değerlendirilmesi [The evaluation of readiness for maternal role and self-confidence among women in postpartum period]. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi.* 2018;27(1):56-61. [[Link](#)]
33. Hıra S. Adölesan annelerin bebek bakımı hakkındaki özgüvenleri ile annelik memnuniyeti arasındaki ilişkinin ve etkileyen faktörlerin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2019. [Erişim tarihi: 26 Haziran 2020]. Erişim linki: [[Link](#)]
34. Cır KG. Çocukların Ve Ebeveynlerinin Mutluluk ve Umud Düzeylerinin Karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi; 2019.
35. Sezer T, Uyanık G, Karabulut AG, Sazlı EK. 5-6 yaşında çocuğu olan annelerin çocukluk deneyimleri ve öznel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [The investigation of relationship between childhood experiences and subjective happiness levels of the mothers that have 5-6 year-old-child]. *Kalem Uluslar Arası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi.* 2019;9(1):177-93. [[Crossref](#)]